

TRUMPO TRAUMOS KLAUSIMYNO (BTQ) LIETUVIŠKOS VERSIJOS VADOVAS

Trumpas traumos klausimynas (BTQ)

Trumpas traumos klausimynas (BTQ), sukurtas Schnurr ir kt.(1999), yra skirtas įvertinti trauminių įvykių patyrimą. Šį klausimyną sudaro 10 potencialiai traumuojančių įvykių sąrašas: (1) dalyvavimas karo veiksmuose, (2) rimta autoavarija, (3) didelio masto stichinės ir technologinės nelaimės, (4) gyvybei pavojinga liga, (5) fizinės bausmės vaikystėje, (6) užpuolimas, (7) nepageidaujami seksualiniai santykiai, (8) kita situacija, kurioje žmogus buvo rimtai sužeistas arba bijojo būti sužeistas ar mirti, (9) smurtinė artimojo mirtis ir (10) buvimas liudininku situacijos, kurioje kas nors buvo rimtai sužeistas ar mirė arba, kurioje asmuo nerimavo, kad kas nors gali būti rimtai sužeistas ar mirti. Apie kiekvieną patirtą potencialiai traumuojančią įvykį asmuo atsako į papildomus klausimus apie tai, (1) ar asmuo manė, jog jo gyvybei gresia pavojus arba apie tai, kad galėjo būti rimtai sužeistas, (2) ar asmuo buvo sužeistas. BTQ metodikos anglų kalba tyrėjų sutarimams pakankamai geras – *kappa* koeficientas didesnis nei 0,70 (nuo 0,74 iki 1,00) visiems trauminiams įvykiams, išskyrus gyvybei pavojingą ligą (0,69) (Schnurr et al., 2002). BTQ metodikos lietuviška versija buvo adaptuota 626 suaugusiųjų imtyje (Kazlauskas & Želviene, 2015). Tyrimo dalyvių amžiaus vidurkis buvo 39 m. (*SD* = 18,13).

BTQ yra atviros prieigos instrumentas, kurio naudojimui ar vertimui į kitas kalbas autorių sutikimas nėra reikalingas.

BTQ metodikos administravimas

BTQ metodiką gali naudoti psichikos sveikatos specialistai: gydytojai ir psichologai, rekomenduojama baigti specializuoto psichotraumatologinio įvertinimo mokymus. Naudojant BTQ metodiką būtina laikytis Tarptautinių ir Lietuvos testų naudojimo reglamentų (ITC, 2013; LPS, 2014) ir profesinės (medikų/psichologo) etikos reikalavimų. Klausiant žmogaus apie jam skaudžius patyrimus būtina laikytis nuostatos, kad negalime pakenkti asmeniui. Asmenims, kurie pildo šį klausimyną, turi būti suteikta tinkama psichologinė pagalba, jeigu jos prireiktų, arba būtina informuoti, kur žmogus gali kreiptis dėl profesionalios psichologinės pagalbos.

Pildant klausimyną asmuo prie kiekvieno potencialiai trauminio įvykio turi apibraukti „Taip“ arba „Ne“, nurodydamas, ar yra tai patyręs. Jei asmuo pasirenka atsakymą „Taip“, toliau turi atsakyti į papildomus klausimus dešinėje pusėje: 1) „Ar manėte, jog jūsų gyvybei gresia pavojus arba galite būti rimtai sužeisti?“; ir 2) „Ar buvote rimtai sužeisti?“. Jei asmuo pasirenka atsakymą „Ne“ – galima pereiti prie sekančio klausimo.

Klausimynui užpildyti pakanka 5-10 minučių. Patirtų trauminių įvykių skaičiaus įvertinimas yra visų metodiką sudarančių potencialiai traumuojančių įvykių suma.

Jeigu kiltų kokių nors klausimų dėl BTQ metodikos lietuviškos versijos naudojimo, prašome kreiptis į Vilniaus universiteto Psichotraumatologijos centrą (M. K. Čiurlionio g. 29, 203 kab., LT-03100, Vilnius), el.paštas: psichotraumatologija@fsf.vu.lt.

Literatūra

International Test Commission (2001). *International Guidelines for Test Use*, *International Journal of Testing*, 1(2), 93-114. https://doi.org/10.1207/S15327574IJT0102_1

Kazlauskas, E., & Želviene, P. (2015). A history of political violence in the family as a resilience factor. Resiliency: *Enhancing coping with crisis and terrorism*, 119, 141-148. <https://doi.org/10.3233/978-1-61499-490-9-141>

Kazlauskas, E., & Zelviene, P. (2017). Association between posttraumatic stress and acceptance of social changes: Findings from a general population study and proposal of a new concept. *International Journal of Social Psychiatry*, 63(2), 126-131. <https://doi.org/10.1177/0020764016687788>

Lietuvos psichologų sąjunga (2014). Testų naudojimo reglamentas. *Parengė LPS Psichologinio įvertinimo komitetas*.

Schnurr, P. P., Vielhauer, M., Weathers F., Findler, M. (1999). *The Brief Trauma Questionnaire*, National Center for PTSD, White River Junction, VT. <http://www.ptsd.va.gov/>

Schnurr P. P., Spiro, A. III, Vielhauer, M. J., Findler, M. N. & Hamblen, J. L. (2002). Trauma in the lives of older men: Findings from the Normative Aging Study. *Journal of Clinical Geropsychology*, 8, 175-187. <http://dx.doi.org/10.1023%2FA%3A1015992110544>

TRUMPAS TRAUMOS KLAUSIMYNAS (BTQ)

Žemiau pateikti klausimai yra apie įvykius, kurie gali kelti stiprų stresą ar nerimą beveik kiekvienam. Prašome nurodyti, ar esate patyrę šiuos įvykius, apibraukiant „Taip“ arba „Ne“.

Jei pasirenkate atsakymą „Taip“, prašome atsakyti į papildomus klausimus dešinėje pusėje: 1) ar manėte, jog jūsų gyvybei gresia pavojus arba galite būti rimtai sužeisti; ir 2) ar buvote rimtai sužeisti.

Jei pasirenkate atsakymą „Ne“, pereikite prie kito klausimo.

		<i>Atsakykite į šiuos klausimus kiekvienam Jūsų patirtam įvykiui</i>	
		<i>Ar manėte, jog Jūsų gyvybei gresia pavojus arba galite būti rimtai sužeisti?</i>	<i>Ar buvote rimtai sužeisti?</i>
<i>Ar kada nors esate tai patyrę?</i>			
1. Ar esate tarnavę karo zonoje arba užėmę su karu nesusijusias pareigas, kuriose susidūrėte su karo aukomis (pvz., medikas ar dirbantis mirusiųjų registre)?	Ne Taip	Ne Taip	Ne Taip
2. Ar esate patekę į rimtą automobilių avariją ar rimtą nelaimingą atsitikimą darbe ar kitur?	Ne Taip	Ne Taip	Ne Taip
3. Ar esate patyrę didelę stichinę ar technologinę nelaimę, tokią kaip gaisras, tornadas, uraganas, potvynis, žemės drebėjimas ar cheminių medžiagų nutekėjimas?	Ne Taip	Ne Taip	Ne Taip
4. Ar esate sirgę gyvybei pavojinga liga, tokia kaip vėžys, širdies priepuolis, leukemija, AIDS, dauginė sklerozė ir pan.?	Ne Taip	Ne Taip	-
5. Ar buvote fiziškai bausti ar mušti tėvų, globėjų ar mokytojų iki 18 m. amžiaus, ir dėl to: buvote labai išsigandę; manėte, jog būsite sužeisti; turėjote mėlynių, įpjovimų, randų, patinimų ar kitų sužeidimų?	Ne Taip	Ne Taip	-

Atsakykite į šiuos klausimus kiekvienam Jūsų patirtam įvykiui

Ar kada nors esate tai patyrę?		Ar manėte, jog Jūsų gyvybei gresia pavojus arba galite būti rimtai sužeisti?	Ar buvote rimtai sužeisti?
6. Be bausmių ar mušimo, minėtų 5 klausime, ar kas nors Jus yra užpuolęs, mušęs ar apiplėšęs, įskaitant draugus, šeimos narius ar nepažįstamuosius?	Ne Taip	Ne Taip	Ne Taip
7. Ar kas nors Jus vertė ar yra privertęs turėti seksualinių santykių prieš jūsų norą? Pastaba: Seksualinius santykius mes suprantame kaip bet kurį kontaktą tarp kito asmens ir Jūsų intymių kūno dalių arba tarp Jūsų ir kieno nors kito intymių kūno dalių.	Ne Taip	Ne Taip	Ne Taip
8. Ar esate pakliuvę į tokią situaciją, kurioje buvote rimtai sužeisti arba kurioje jautėte baimę būti sužeisti ar nužudyti?	Ne Taip	-	Ne Taip
9. Ar Jūsų artimas šeimos narys ar draugas yra miręs smurtine mirtimi, pvz., rimtoje automobilių avarijoje, apiplėštas ar užpultas?	Ne Taip	-	-
10. Ar esate buvęs liudininku situacijos, kurioje kas nors buvo rimtai sužeistas ar nužudytas, arba liudininku situacijos, kurioje jautėte baimę, jog kažkas gali būti rimtai sužeistas ar nužudytas? Pastaba: Neatsakykite "Taip", jei šiuos įvykius jau minėjote 1 – 9 klausimuose	Ne Taip	-	-

DĖKOJAME, KAD SKYRĖTE LAIKO ATSAKYTI Į PATEIKTUS KLAUSIMUS!